

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain, Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n sekä ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä helmikuuta 2013 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annetun lain, Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annetun lain 2 §:n sekä ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 186/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö
- elatusturva-asiantuntija Tuija Miettälä, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysturvasto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Helsingin hovioikeus
- Helsingin käräjäoikeus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta annettua lakia, Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa annettua lakia ja ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annettua lakia. Lakeihin lisättäisiin täydentävät säännökset, joita lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä Haagissa marraskuussa 2007 tehdyn yleissopimuksen so-

veltaminen edellyttää. Yleissopimusta sovelletaan rajat ylittävissä tilanteissa silloin, kun vahvistettua elatusapua ei makseta vapaaehtoisesti. Yleissopimuksessa perustetaan sopimusvaltioiden viranomaisten välille yhteistyöjärjestelmä, määrätään elatusapupäätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä toimenpiteistä elatusapupäätösten pikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että yleissopimuksen mukaiseksi Suomen keskusviranomaiseksi ni-

metään oikeusministeriö. Toimivaltaisista tuomioistuimista yleissopimuksessa tarkoitetuissa asioissa olisivat käräjäoikeudet. Lisäksi ehdotetaan, että Suomi hyväksyisi liiteasiakirjat virallisten kielten lisäksi englannin kielellä.

Yleissopimuksen ratifiointi kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan. Euroopan unioni allekir-

joitti yleissopimuksen huhtikuussa 2011. Ratifiointi on tarkoitus toteuttaa erikseen sovittavan aikataulun mukaan vuonna 2013.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Euroopan unionin osalta voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä on vuonna 2007 tehty Haagissa yleissopimus. Yleissopimukseen sitoutuminen kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan, ja se on allekirjoitettu ja hyväksytty Euroopan unionin puolesta vuonna 2011. Yleissopimusta ei saateta kansallisesti voimaan. Hallituksen esityksen tarkoituksena onkin lisätä kansallisiin lakeihin ne täydentävät säännökset, joita yleissopimuksen soveltaminen edellyttää.

Yleissopimuksella pyritään tehostamaan elatusapujen rajat ylittävää perintää. Sitä sovelletaan tilanteissa, joissa elatusvelvollinen ei maksa elatusapua vapaaehtoisesti. Sopimus sisältää säännökset keskusviranomaisista, jotka auttavat kansalaisia lähettäessä hakemuksia sopimusvaltiosta toiseen. Sopimuksessa on myös yhteiset säännökset ulkomaisten elatusapupäätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Yleissopimuksen mukaiseksi Suomen keskusviranomaiseksi nimitettäisiin oikeusministeriö, joka toimii keskusviranomaisena myös kaikissa muissa kansainvälisissä elatusapuasioissa. Toimivaltaisista tuomioistuimista ulkomaisten päätösten tunnustamista koskevista asioista olisivat käräjäoikeudet, koska ne hoitavat myös samankaltaisia EU-valtioiden välisiä asioita.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että käräjäoikeus huolehtii ulkomaisen elatusapupäätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta koskevan hakemuksen johdosta annetun päätöksen tiedoksiannosta. Säännöksen tarkoituksena on saadun selvityksen mukaan täsmentää, kenen velvollisuutena päätöksen tiedoksi-

anto on. Selvyyden vuoksi lakivaliokunta toteaa, että tiedoksiantotapoihin ja niiden edellytyksiin sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 11 lukua ja tiedoksiantokustannuksiin tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettua lakia (701/1993).

Haagin yleissopimuksen järjestelmässä sopimusvaltio voi antaa selvityksen, jonka mukaan se hyväksyy asiakirjat käännettynä virallisten kielten lisäksi jollekin muulle kielelle. Hallituksen esityksessä Suomen ehdotetaan hyväksyvän yleissopimuksen mukaisten eksekvatuurihakemusten liiteasiakirjat virallisten kielten lisäksi englannin kielellä. Tällä pyritään parantamaan käännösten laatua, sillä käytännössä suomen- ja ruotsinkieliset käännökset ovat osoittautuneet heikkomuotoisiksi. Lakivaliokunnalla ei ole huomauttamista ehdotukseen.

Yleissopimuksen mukaiset hakemukset käsiteltäisiin esityksen mukaan ensimmäisenä oikeusasteena käräjäoikeudessa, jonka päätöksestä muutoksenhaku ohjautuisi toimivaltaiseen hovioikeuteen. Käräjäoikeudesta riippuen valituksia kansainvälisissä elatusapuasioissa käsiteltäisiin kaikissa hovioikeuksissa. Lakivaliokunta toteaa, että eri lakeihin perustuvien ulkomaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat menettelyt ovat uusien kansainvälisten sopimusten ja Euroopan unionin lainsäädännön myötä eriytyneet. Osa eksekvatuuriasioista on keskitetty ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin hovioikeuteen. Osa perheoikeudellisista ja velvoiteoikeudellisista eksekvatuuriasioista puolestaan käsitellään alueellisesti toimivaltaisissa käräjä-

oikeuksissa, joista muutoksenhaku ohjautuu alueen hovioikeuteen. Järjestelmä on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava.

Perhe- ja velvoiteoikeudellisten eksekvatuuriasioiden asianmukainen käsitteleminen edellyttää hyvää perehtyneisyyttä kansainväliseen yksityisoikeuteen. Tämä puoltaisi lakivaliokunnan mielestä järjestelmän kehittämistä siten, että eksekvatuuriasioiden käsittely keskitettäisiin mahdollisuuksien mukaan sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhakuvaiheessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa selvitetään eksekvatuuriasioiden kehittämistarpeita nyt esitettyä laaja-alaisemmin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

3. Laki ulkomailla elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että viittaus Haagissa vuonna 2007 tehtyyn yleissopimukseen lisättäisiin pykälän *1 momenttiin*. Jotta sovellettavien säännösten keskinäiset suhteet olisivat selkeämmät, lakivaliokunta ehdottaa, että viittaus lisätään 1 momentin sijasta *3 momenttiin*. Tämän johdosta myös johtolausesta on tarpeen tarkistaa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

3.

Laki

ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) 1 §:n 3 momentti seuraavasti:

1 §

(1 mom. *poist.*)

Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, *lasten ja muiden perheenjäsenten elatus-*

avun kansainvälisestä perinnästä Haagissa 23 päivänä marraskuuta 2007 tehdyn yleissopimuksen osapuolena olevassa valtiossa annettu päätös on voimassa ja pantava täytäntöön Suomessa siten kuin sopimuksessa määrätään. Toi-

mivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 4/2009 sovelletaan *kuitenkin* ensisijaisena niiden val-

tioiden välisissä suhteissa, jotka asetuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan ovat jäsenvaltioita.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 6 päivänä maaliskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Anne Holmlund /kok
vpj. Stefan Wallin /r
jäs. James Hirvisaari /ps
Arja Juvonen /ps
Suna Kymäläinen /sd
Markku Mäntymaa /kok
Johanna Ojala-Niemelä /sd

Aino-Kaisa Pekonen /vas
Jaana Pelkonen /kok
Arto Pirttilahti /kesk
Kristiina Salonen /sd
Kari Tolvanen /kok
Kaj Turunen /ps
Peter Östman /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.